

UDVARHELYI HIRADÓ

UDVARHELYMÉGYE FÜGGETLEN POLITIKAI LAPJA.

Előfizetési árak:
Egész évre 8 kor. fél évre 4 kor. negyed évre 2 korona.
Egy szám ára 16 fl. — Tanítóknak egész évre 6 korona.
Telefonszám: 14.

Felelős szerkesztő: **Becsek Aladár.**

Hirdetések a legolcsóbban számíttatnak. Nyilttér sora
50 fillér. Megjelen hetenként egyszer, 6—8 oldalon vasárnap
A hirdetés és nyilttér díja előre fizetendő.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Becsek D. Fia könyvnyomda

Ujév napján.

Boldog újévet kívánunk! — hangzik fel a holnapi napon minden ajakon. Nemcsak szokásos, de a legtöbbször igaz szívből fakadó, őszinte kívánság. Mert ki ne kívánna önmagának és embertársainak is, hogy a jövő több örömet s kevesebb bajt hozzon, mint a múlt! Aztán a reménység, ami e kívánságból kihangzik, ott él lelkünk mélyén, táplálva hitünket, amely nélkül nincs erőnk tovább folytatni azt a küzdelmet, amelynek változó sorozatából áll az egyéni élet éppen úgy, mint a nemzeti.

Boldog újévet kívánunk mi is, nemcsak annak az olvasóközönségnek, amely e lap körül csoportosult, de az egész nemzetnek, a magyar nép minden fiának is. És visszatekintve az elmúlt esztendő küzdelmeire, ha több is volt abban keserű csalódás, súlyos megpróbáltatás, mint jutalmazó siker és édes öröm, az ujesztendő küszöbén lehetetlen bizalom és remény nélkül tekintenuünk a jövőbe. És mikor a bizalom és a remény ez érzéseinek kifejezést adunk, éppen nem ringatjuk magunkat abban a hitben, hogy a jövő év könnyebb lesz. Ellenkezően, érezzük, hogy erre a sokat szenvedett nemzetre még nagyobb és súlyosabb megpróbáltatások várnak. Ami erőt ad és megóv a kishitű lemondástól, egyedül az a tudat, hogy e súlyos küzdelmek s a kitartás, amelylyel e megpróbáltatásokat el fogjuk viselni, nem lesznek hiábavalók.

E tudat és meggyőződés adta újra a tollat a mi kezünkbe, hogy a jövő esztendőben újult erővel és törhetetlen reménnyel küzdjünk tovább ama nagy eszmék és törekvések érdekében,

amelyek együttesen alkotják a magyar nemzeti politikát. Azt a politikát, amely a magyar nemzetet közjogilag önállóvá, gazdaságilag függetlenné és erőssé s a kultura szempontjából pedig Kelet-felé vezető elemmé akarja tenni. Ápolni akarjuk a nemzet gondolkodásában nemcsak az önfenntartás konzervatív ösztönét, de azt az előretörő és hódító érzést is, amely első feltétele a továbbfejlődésnek, a nemzeti nagyságnak és hatalomnak. Azt akarjuk, hogy ne csak politikailag legyen ez az ország Magyarország, de egyttal magyar világ is legyen itt abban a szélesebb körű és nemesebb értelemben, amint azt a magyar nép lelke magyarázza, mikor visszatekint néha abba a múltba, amelyben az ő felfogása szerint boldogságnál és ragyogásnál nem volt egyéb s amelyben, mint maga az igazat tanító történelem muzsája is hirdeti: igazán nagy és hatalmas volt a magyar!

A közélet gondolkozását és a politikuskok figyelmét igyekezni fogunk a lelkünkben élő szeretet egész melegével ráirányozni a székely népre. Munkánk és fáradozásunk legédesebb jutalma pedig az lesz, ha lapunk hasábjain megszólaltathatjuk azt a hangot, amely e szóttan nagy tömegnek igazán lelkéből beszél. Amely érthetővé teszi a néma vágyat, a hallgatag szenvedést és azt a titkos ösztönű szeretetet, amely azt is ehhez a földhöz csatolja, akinek e földből nem jutott több hely, mint egy sirgödör. A kis emberek apró ügyét-baját igyekezünk szolgálni abban a felemelő tudatban, hogy a legnagyobb és legigazibb nemzeti politika ügyét szolgáljuk. Erősítve és védve a magyar népet, köveket fogunk hordani ahhoz a széles alaphoz, amelyen a magyar nemzeti állam épü-

lete mint évezredekre szóló pirámis fog felemelkedni.

Sürgetni fogjuk, hogy az állam építsen mentől több iskolát, hogy a börtönök üresek legyenek. Küzdeni fogunk azért, hogy a nép ősei földjén munkát találjon s ne legyen kénytelen koldustarisznyát akasztva nyakába, idegen földre bujdosni, hogy ott a nemes magyar vér sokszor ellenséges indulatu nemzetek söpredékébe vegyülten pusztuljon el s helyét idehaza elfoglalják azok, kiknek e föld nem hazájuk s a nemzet nem édes anyjuk. Igyekezni fogunk mindent elkövetni, hogy a magyar érzés és a magyar szó elhasson mindenüvé s ott ne csak hirdetője, de eszközlője is legyen a hazaszeregetnek s a nemzethez való ragaszkodásnak. A magyar nemzeti politika egyik eszközének tartjuk a nép erkölcsi ösztöneinek és érzéseinek kifejlesztését. Megnemesítését fajunknak a nagy Széchenyi szavainak értelmében. Ez ok miatt azt hisszük, hogy a politikában nemcsak helye van az erkölcsnek, de vezető-szerepe is. A nagy magyar ódaköltőnek az a tanítása, hogy az ország, melynek talpköve nem az erkölcs, rabigába görnyed, — nem divatból kiment, ócska szentencia, hanem nagy politikai igazság is. Éppen ezért küzdelmeink egyik törekvése lesz: hozzájárulni tőlünk telhetőleg a közélet erkölcsi újjaszületéséhez is.

A vallástalanság és a hazátlanság kétségbeesést, bünt és nyomort árasztó, pusztító tanai azok, amelyek őseink hitvallása és nemzetünk erkölcsi ellen indítanak hadjáratot, lelket és szívet megölő, bódító mérgükkel fenyegetve azokat.

Az európai laza erkölcsök, az érzékiség

Elmélkedés a vallásról.

Mindig kárhoztattam az emberi elme ama logikai rendszerét, mely a hierarchiában, a coelibátusban, a kolostori szervezetekben és a miszticizmusban keresi az egyház hatalmának megállapítását és fentartását; de mindig tiszteletteljes bámulója voltam az emberi lángész ama revelációjának, mely a hitfenntartó és hitelesítő elemek közé bevonta a művészet elemeit — az arányokat az építészettel, a színeket a festészettel, a plasztikát a szobrokkal, a zenét az orgonával és a szónoklatot a katedrálval.

De a velencei, a fiórenczi, a milánói és a római templomok megtekintése után, ebbeli nézetem egy kis módosulást szenvedett.

Nem, mintha az ideális összefüggést vallás és művészet között most már tagadni akarnám, hisz ismerem a szerepet, mely a kedélynek kijár az emberi produkciók két csúcspontja körül s látni vélem azt a hálozatot, melyben e két kimagasló pont, az emberiségbe oltott költészet által összecsatoltatik. Én tehát a művészet befolyását a vallásra a látottak után nem kicsinyelem.

De kifogást teszek a dekoráció tulhalmazása ellen. Nem kell elrontani a jót a jobbal: ebben áll nézetem módosulása. Adjuk meg a művészetnek, ami az övé; de az Istennek is adjuk meg, ami az Istené. A műtárlat arra való, hogy tanulmányozzák, bámulják, mintázzák. A templom arra való, hogy ott az ájtatosság buzgó és önflegett munkája végeztessék. Ám ki fog imádkozni a Sxtinában?

Tanubizonyosságul hívom fel Rómának mind a háromszáz templomát az iránt, hogy a műkincsek e nagy halmaza a hitbuzgóság rovására esik. Egyelőre úgy tetszik, mintha tiltakoznék ellenem a Péter apostol híres ülőszobra a szent Péterben. E szobor fekete ércből van és szentnek tartatik. Szokásba

vették a jobb lábát csókolgatni, s miután a kegyelet szokás immár ezernégyszáz év óta tart, az ércszobor lábáról a nagy ujjat a csók a szószeros értelmében leváslalta.

E csóközön mindenesetre sokat bizonyítana ellenem, ha egyéb értéke is volna a — divatnál s ha a babonának egyáltalában jogcímzet adnánk a vallásos érzület pótlására. De minden tiszteletem mellett is, melylyel e tizenégy százados régiség iránt viseltetem, el kell mondanom egy történetet, mely előttem alaposan megvilágította a csókok vallásos értékét.

Ismerek egy nőt, ki sohasem alszik el, mielőtt ne imádkoznék. Teljes ábitattal bizza ilyenkor magát az Isten jóságos kegyelmére; nem betanult imát mond, hanem rögtönzi könyörgéseit lelki és testi viszonyaihoz képest s protestáns létére készül a katolikus hitre áttérni.

Ez a nő egyebek között Büchnert is olvasta s az Ursbhleim és Generatis equivoca elmélete nagyon megdöbbentette. Hátha csakugyan úgy volna? Ha mindaz, amit ő látott s a miben ő gyönyörködött: a virágok a kertben, a galambok a baromfiudvarban, a fecskék visszatérése, az édes anya csókja s a virágok ártatlan indulatai: ha mindez, együtt a hervadással és megújulással nem volna egyéb, mint az erők kölcsönhatása, az elemek vegyrokonsága, a mechanikai képletek bonyodalmas szerkezete, melyet a nehézségnek, a melegnek, a mozgásnak, a delejek és a villamosságoknak törvényeivel ki lehet magyarázni?

Lelke nyugtalan lett. Ártatlan szívében panaszos hangok keletkeztek. Hogyan? Hát az a lény, kinél annyiszor keresett vigaszt és enyhülést, kiben ő bízott s akit ő szeretett, csakugyan nem volna egyéb, mint pusztá árnyék — a föl nem világosított léleknek egy fantomja — üres képzelődés, melyet megalkotott a népek félelme s mely belerögződött a babonás szívekbe?

A kételkedés e pillanataiban nagyon szerencsétlennek érezte magát.

Házukhoz közel egy kőkereszt áll a megfeszített Jézussal. A kereszt háttal áll a hálószoba ablakának. Egy napon, a hitében megingatott nő töprengések között aludt el és azt álmodta, hogy a kőkereszt megfordult, Jézus megelevenedett, leszállt a keresztről, hozzá ment s arcát megsimogatva, e szavakkal vigasztalta meg: Ne kétkedj.

Aki ilyen szép álmokat álmodik, annak vallásos hite erős, mint a kőszikla.

Nos, ez a nő szintén Rómában volt s a Péter-egyházat együtt látogattuk meg.

Csendes kíváncsisággal lestem benyomásait. Műértőleg vette rendre a pápák szobrait, a fülkék festményeit; nyugodtan kérdezősködött tőlem némely történelmi adat után s valóságos angol hidegvérrel betűzgette Bedäkerét. Így jutottunk az ércszoborhoz.

Az előttünk elvonuló nők és férfiak, mindannyian utazók, meghajtották térdeiket, megöklözték tenyerükkel a jobb láb sívását helyét s megcsókolták azt ugyanazzal a hódolattal, a melylyel alávetik magukat egy szokásnak, mikor borraivalót adnak a szolgálattevőknek.

Társam megnézegette a szobrot, kissé meg is kritizálta s azzal tovább ment.

— Hogyan, nem csókolja meg? kérdém meglepetve.

— Én? Ezt a bálványt? Ugyan miért? Hát ön nem utálná megcsókolni azt a helyet, amit millió és millió ember nyála feloldott és elkoptatott? — És egyáltalában, folytatta némi szünet után, nem úgy érzi e magát itt, mint valamely pogány templomban p. o. a Saturnuséban, hol a római kincsek, vagy a delphiiben, hol a görög kincsek voltak felhalmozva? Azt hiszem, hogy én itt nem tudnék jól és igazán imádkozni.

Ime történetem. Ugy irám le, a hogy volt. Sem,

ját, amely ha sikerre vezetne, az egész nemzet hálája venné körül Lukács Lászlót. S amint hírlík, a béke akció halad. Egy egész ország lesi vágyakozva a béke híreit s már szállonganak is olyan híradások, amelyek a kecsesítő siker előjeleiről számolnak be. Talán igaz a dolog, talán csak az ünnepi hangulat fehér galambjai repülnek a nemzet felett: ki tudná?

Lukács László szerdán délben Kossuth Ferencnél volt és tüzetesen tárgyalt a koalíció fejével a békéről. Ez a mai tanácskozás előre látható volt. Lukács László még ünnep előtt kijelentette, hogy karácsony után folytatja békeakcióját.

E sorok írója a látogatás után felkereste Lukács Lászlót és megkérdezte tőle, hogy van-e eredménye a mai tanácskozásnak.

— Arról ma még szó sem lehet, — volt a válasz. — A béketárgyalások még nem folynak. A helyzet annyira el van mérgeződve, hogy még az is nagy fáradságba kerül, hogy a béketárgyalásokra az alapot megtaláljuk. Ma egyébként, hiszen nincs mit titkolnom, azokról a módzatokról folyt a szó, hogyan kellene a béketanácskozásokat megkezdeni.

A megértés az — megoldás. Amely pillanatban vitázó felek egymást megértik, abban a pillanatban vége a vitának.

Ebből a néző pontból tekintve ez ország jelen keserves közállapotait, kiváló fontoságot kell tulajdonítani Wekerle Sándor volt magyar miniszterelnök cikkének, amelyet a karácsonyi ünnepekre egy bécsi lapban tett közzé.

És — ugylátszik — a mértékadó politikai körök megfelelő módon értékelték a közigazgatási bíróság elnökének okos és helyes ujságcikkét.

Azt a célt szolgálja ez a felszólalás, amelyet e sorok első sorában érintettünk: a megértést.

Megmondja az osztrákoknak, hogy kapzsiak és neki ebben keserű tapasztalatai lehetnek pénzügyminiszteri és miniszterelnök korából. Megmondja, hogy a magyaroktól csak kapni akarnak, de nekik semmit sem akarnak juttatni.

A reformáció megtermékenyítette az elmét. A katolicizmus megnyugtatta a szívet.

A reformáció teremtett szabad embereket. A katolicizmus teremtett boldog embereket.

A reformáció meghuzza a hajnali harangot, hogy kezdjünk munkához a katolicizmus bölcsődalt énekel, hogy csendes álmunk legyen.

Amaz megtanít elmélkedni; ez megtanít szeretni. Amaz behálózza az emberiséget az okoskodás szálaival, a másik megaranyozza az életet a költészet nemes gyönyöreivel.

Az egyik keresi a valóságot; a másik előnkbe állítja az eszményt.

Mindkető telerajzolja az emberi szelemet; egyik a mértan gyakorlati idomaivat, a másik a művészet ragyogó színeivel.

E két vallás tehát nem két ellenség, mely harcban áll, hanem az emberi nem agyának és szívének természete, megnyilvánulása, mely kibékítésre vár. Az emberi nem műveltségét csak ez az kibékítés teheti harmonikussá. A képzelődés éppen olyan jogosult és elidegeníthetetlen sajátossága az embernek, mint a gondolkodás. Az eszmény és a valóság állandóan átkarolva tartják az ember egyéniségét. Éppen ezért minden művelt emberben egyesül a katolicizmus és a protestantizmus szelleme. Ha majd ez az egyesülés a rendszerben is létesül: egy új renaissance átalakító hatása teszi nemesebbé, boldogabbá, egységessé az emberiséget.

Bejártam azt a templomot, hol Galileit a bibornoki kollegium cenzura alá vette s az ősz tudóst tanainak visszavonására kényszerítette. A hit hadüzenete volt ez a vizsgálódás ellen; a kedély lázongása az elme ellen; a költészet győzelme a tudomány fölött.

Sajátszerű véletlen folytán ugyanezen templom főoltáránál van elhelyezve Michel Angelo ismeretes Krisztus-szobra, melyen az erőt és a jóságot, a bölcsességet és a poézist, a gondolatot és az érzést, a tudományt és a hitet majdnem azt mondám, hogy az ember mivoltában rejlik protestáns és katolikus szellemet — utánozhatatlan művészi szerencsével akként egyesítette ez az nagy szobrász, hogy az arc felső része nő, az arc alsó része férfit ábrázol. Mintha e művész lelkét az eljövendő idők szárnya már meglegyintette volna; mintha a renaissance-nak e titáni alkotója már előre érezte volna, hogy az elkövetkező fölvilágosodás útján nagy szenvedések várnak az emberiségre s mintha látnoki oreje már abban keeeste volna e szenvedésnek enyhületét, hogy harmonia jöjjön létre a valóság és az eszmény között.

B. M.

Megmondja, hogy annyira elvakultak, hogy inkább a saját érdekeiket is fölállozzák, csak nekünk ártanak.

Kétszeresen figyelemreméltó tehát Wekerle Sándor cikke. Először írójának kiváló személyisége miatt, másodsor pedig azért, hogy hol jelent meg.

Mert igen nagy különbség van abban, ha a közigazgatási bíróság elnöke egy magyar ujságban teszi közzé nézeteit, avagy — amint az tényleg történt — a legosztrákbab, legelfogul-taabb bécsi lapban, a Neue-Freie Pressében.

Ebből talán a bécsiek is fognak valamelyes okulást meríteni.

*

A hét fontos eseményei közé tartozik, hogy bevonultak a póttartalékosok. Sok ezer embernek munkás és családi életét feldulja a rendelkezés, hogy katonai szolgálatba kell állania, hogy pótolja az elmaradt ujonczozás miatt a hadsereg létszámában keletkezett hiányt. Ok és czélnélkül való sanyargatása ez a polgárok-nak és visszaélés a hatalommal, mely fegyveres erővel is kényszerítheti bevonulásra és szolgálat-tételre a behívottakat. A tapasztalat már megmutatta, hogy ezeknek a póttartalékosoknak semmi hasznát sem vehetik. Sőt a kaszárnyabeli fegyelem szempontjából az intézkedésnek káros hatása van.

Hogy minden tapasztalat daczára mégis ragaszkodtak a póttartalékosok behívásához, ez első sorban azért történt, mert ugyancsak a tapasztalatok miatt a kiszolgált katonákat már nem merték visszatartani. De másodsorban a behíváshoz ragaszkodtak amiatt, mert ez hozzátartozik a nyomor és szenvedés programjához. Még váltig azt hiszik, hogy a nemzeti ellentállást népszerűtlenné teszik, hogyha ennek következménye gyanánt tüntetik föl a póttartalékosok rendkívüli behívását és ezáltal a békés polgárság sanyargatását.

A nemzet körébe már különben elhatolt az a tudat, hogy a mostani időben áldozatkész türelemre van szükség, de annál bizonyosabban elkövetkezik a győzelem ideje s egy szebb jövő, amikor mindenki önérettel fog visszaemlékezni arra, hogy kitartása folytán ő is hozzájárult a nemzeti célok eléréséhez.

*

Azt mondják, hogy nincsen új a nap alatt, Minden volt már.

Nagyjában igaz ez a mondás. Hiszen a világ folyása tulajdonképpen az események ismétlődéséből áll.

De itt is, ebben az esetben is áll az, hogy minden a szemponttól függ. Minden attól függ, hogy honnan nézzük.

Ha példának okáért a most végét járó esztendő eseményeit, — politikai eseményeit — egymagában, az elmúlt időktől teljesen elkülönítva tekintjük, akkor a fent idézett mondás, hogy nincsen új a nap alatt, alapos módosulást szenved. Mert ami itt, ebben az agyongyötört országban a látó szemünk előtt lefolyt, az bizony nekünk egészen új. Még eddig sohasem láttuk.

A háttérben, mint a grandiózus kép alap-tónusa, ott van a téli választás, óriási meglepetéseivel, a negyven évig uralmon volt szabadelvűpárt letörésével, az ellenzék választási győzelmével.

Ebből a háttérből bontakoznak ki a nagy események, amelyek mind olyanok, aminőket mi eddig még nem láttunk.

Vajjon mit hoz az ujesztendő? ...

A választói reform.

Székelyudvarhely, decz. 30.

Múlt számunkban már röviden jeleztük, hogy a Kristóffy-féle választói javaslat teljesen igazat adott azoknak, a kik a legnagyobb foku bizalmatlansággal viselkedtek az ügyvezetők jogkiterjesztő szándékai iránt és nagyon kiábrándította azokat, a kik a Kristóffy javaslatától az általános választói jog nagy eszméjének előbbrevitelét várták. A naiv hívők serege nem tudja megérteni, hogy az általános választói jog kormánya öt hónapi készülődés után miért nem tudott olyan javaslatot készíteni, a mely ne csak

az általános elveket, hanem az elvek végrehajtásának módozatait is tartalmazza és a melynek benyújtásával kétségtelenül vált volna, hogy a törvényhozás egyik tényezője: a király, nem csupán az elv hirdetéséhez, hanem az általános választói jog elvének az életbe való átültetéséhez is hozzájárulását adta.

Az önálló sajtóorganumok valamennyijének összegezett véleménye pedig, hogy a Kristóffy-féle választói reform csak annyiban általános, hogy az arra vonatkozó javaslat megjelenése után is mindaz, a mit róla megtudni lehet, a legnagyobb általánosságban mozog és csupán annyiban titkos, amennyiben éppen döntő fontosságú részleteiben ma is teljesea ismeretlen.

De ezt nem tekintve, a rendelkezésre álló adatokból bárki is meggyőződhet arról, hogy pusztán az irni és olvasni tudásra alapított választói reform a mai adott viszonyaink között nem alkalmas a választói jog nagyobb méretű kiterjesztésére jelenben és az igazi általános választói jog elérésére belátható időn belül, de alkalmas arra — különösen a mai kerületi beosztás főtartása mellett, — hogy a mindenkori hatalom döntő befolyást nyerjen a választói akarat megnyilvánulására.

A 24 éven felüli 3.9 milliónyi férfilakosságból — a választói reform céljára foganatosított 1904-iki összeírás szerint — az irni és olvasni tudók száma 2.6 millió, azaz 66 százalék. Kristóffy azt hirdeti, hogy ennyi ember fog választói jogot kapni. De csak hirdeti, mert ez a szám nem felelhet meg a valóságnak. Az összeírás ugyanis bevállás alapján történt és megelőzte annak a híre, hogy a választói jogosultság megállapításánál nagy szerepet fog játszani az irni és olvasni tudás. Hogy ennek következtében az összeírásnál jóval többen szerepelnek az irni és olvasni tudók, mint a mennyien vannak, ennek kétségtelen bizonyossága, hogy az 1900-iki összeírás szerint az összes lakosságnak csak 61 százaléka vallotta magát irni és olvasni tudónak, már pedig tudva lévő, hogy a 6—24 évig terjedő korosztályban, a mely a 6 éven felülieknek 45 százalékát teszi, az irni és olvasni tudók arányszáma jóval nagyobb a 61 százalékos átlagnál és így a 24 éven felüliek között az irni, olvasni tudók arányszámának mélyen alatta kell lennie a 61 százaléknak. Tehát, ha tekintetbe is vesszük az irni és olvasni tudók és férfiak száma között való különbséget, az irni és olvasni tudó férfiak arányszámát legföljebb 60 százalékra tehetjük. És még ezek között is, mily nagy számmal vannak olyanok, a kiknek tudása csak nevük leírásáig és egyházi imádságos- és énekeskönyvek kibetűzéséig terjed és így, ha — nem akarván tág teret nyitni a hatósági önkénynek a választói jogosultság megállapításánál — a jogosultságot szilárd, szabatosan körülírt alapra helyezik, tudniillik megkövetelik — mint Olaszországban — négy elemi iskola elvégzésének igazolását, avagy az elemi iskola tantárgyaiból való vizsgálat letételét, a jogosultak száma újra nagyot fog csökkenni. De apasztani lehet a még így megmaradtak számát is olyanképpen, hogy a választói jogosultakat nem hivatalból, hanem önkéntes jelentkezés alapján írják össze, a mikor pedig tapasztalat szerint a jogosultaknak legalább egyharmada a választói névjegykönyvből kimarad. Sőt a hivatalból való összeírás esetén is — nem tekintve a technikai nehézségekre — tág tér nyílik a czélzatos jogfosztásra, ha az összeírást nem az önkormányzati, hanem — mint tervbe van véve — kormányközegek teljesítik. Az a nagy hallgatás, a melylyel a kormány a közreadott javaslatban válaszol azoknak a keveseknek, a kik e reform végrehajtási alapelveinek közzétételét sürgették, nagyon beszédesen jelzi, hogy a még szeptemberben megállapított végrehajtási alapelvek aligha szolgálhatják a választói jog kiterjesztését, hanem minden bizonynyal szűkebb körre való szorítását.

A választói számanak jövőben való növekedése szempontjából sem tartható szerencsésnek ez a reformtervezet, hiszen az iskolakötelezettek közül még ma is csak 80 százalék jár iskolába, tehát harmincz év mulva is, a midőn a most iskolába járó nemzedék a választói joggal bírónak, dereka lesz, a választásra jogosultak arányszáma nem fogja meghaladni a 80 százalékot.

Magyarországon az 50 év óta változatlan alapon nyugvó, szűkkörű választói jog mellett 100 emberre esik 6.3, Olaszországban a Kristóffy-féle „általános“ választói jog bővített rendszere mellett is alig valamivel több, azaz 7.8. A választók számanak emelkedése pedig csigalassúságu, mert míg husz év alatt Olaszország lakossága 4 millióval szaporodott

és kulturális téren hatalmasan fejlődött, a választók száma csak 25 százalékkal (0.5 millió) gyarapodott. Közben pedig az irni és olvasni tudásra alapított választói jog nagyobb dicsőségére megtörtént a csodálatos dolog, hogy a választók száma 1895-ben 2.93 millióról leszállott 2.12 millióra annál fogva, mert ebben az évben szigorúbb rendszabály lépett életbe a választójog igazolására nézve. Ime, a választói jog kiterjesztésének legbiztosabb alapja, a mely mellett egyszerű igazolási szigorítással egy millió választót lehet elsikasztani!

A Kristóffy-féle tervezet nem beszél a kerületeknek országgrészenként való arányosabb szétosztásáról, hanem csupán a kerületek kikerekítéséről és így a mai kerületi beosztást véve alapul, látjuk, hogy e reform következtében az egyes választókerületek választóinak száma között létező nagy különbségek csak fokozódnak, úgy, hogy míg a Duna-Tisza közén egy kerületre 9600, a Duna jobbpartján, 8000, a Tisza-Maros szögén 7000, a Duna balpartján 0180 választó esnek, addig Erdélyben csupán 3500, a Tisza jobbpartján 4800 és a Tisza balpartján 5400. Jellemző e tervre, hogy ha a választói jogot tényleg 2.6 millió emberre terjesztené is ki, az oláh, ruthén, szerb és részben a tót kerületekben a választók száma csak kevéssel fog gyarapodni, sőt több kerületben csökkenés áll be. Pedig a főtebbiek közül kétségtelenül kitűnik, hogy e reform alapján a választói jogot jóval kevesebb ember fogja tényleg megkapni, mint 2.6 millió és így számos kerületben a választói jogosultság a jelenleginél is kisebb körre fog szorúlni a Kristóffy-féle „általános“ választói jog behozatala folytán. Ne téveszszen meg senkit e tekintetben, hogy a kimutatás szerint valamennyi ország-részben a jogosultak száma kétszeresre, háromszorosra emelkedik, mert a gyarapodás oroszánrésze a városokra és nagyközségekre esik, holott az ezekre rugó kisebb községek kulturális tekintetben elmaradt lakóira ez a reform — becsületesen végrehajtva is — jogfosztást jelent.

A tervezet statisztikája mindennél jobban bizonyítja, hogy a mi viszonyaink között pusztán az irni és olvasni tudásra alapított választói reform a legnagyobb és a legbántóbb egyenlőtlenségekre vezet, mert ugyanakkor, a midőn a választói jogot a vagyonnal egyáltalán nem bíró mezőgazdasági munkások, gazdasági cselédek, napszámosok százezreire terjeszti ki, a földbirtokosoknak, a vagyonnal bíró mezőgazdasági munkásoknak, a tágabb értelemben vett iparosoknak stb. százezreit zárják ki.

Korosztályok szerint vizsgálva pedig az új reform választóit, úgy találjuk, hogy a 35 éven aluliak alkotják a nagy tömeget, az idősebbek a kisebbséget, holott a kizártaknál éppen fordítva van. Tehát e reform alapján a nemzetnek azok az elemei maradnának ki tömegesen, a kiket gazdasági, társadalmi helyzetüknél és koruknál fogva a választó jog okvetlenül megillet és azok alkotnák a választók nagy tömegét, a kik az öntudatosság kisebb fokán állva, a mindenkor hatalmasnak rendszerint kész prédái.

A javaslatához csatolt statisztikai összeállítás is rendkívül hiányos. Így például az általános jövedelmi pótladó figyelembe vétele nélkül vannak megállapítva az egyes adókat, az összes egyenes adókat véve alapul, nem mutatja ki a 10 koronán alul eső viszonyokat, nem állítja egymás mellé vármegyék szerint a mostani választók számát és a Kristóffy-féle reform alapján várható választók számát, nincsen meg a legfontosabb dolog: a községeinkenti és választókerületenkenti kimutatás stb. Az egész összeállítás azt a benyomást teszi a hozzáférőre, hogy adatait főleg a Kristóffy által előre fölállított alapelv helyességének támogatására halaszták össze.

A megokolás pedig olyan, hogy valamire való röpírat is jobban kielégíti az igényeket.

A magyar sajtóra ezek után az a füladat hárul, hogy a választói joggal való megtevéstől játéknak véget vessen. Követelnie kell hathatósan, hogy a köztulajdon alkotó összes statisztikai adatokat haladéktalanul tegyék közzé. Nincs kétség a felől, hogy ez esetben az egyesült ellenzék legott kidolgoztat olyan választói reform-tervezetet, a mely a nemzeti és — a mi ezzel egy — a szociális fejlődés érdekeinek egyaránt megfelelően, mindenkinek megnyugvására fog szolgálni.

Dr.

UJDONSAGOK.

Székelyudvarhely, jan. 1.

Egyről-másról.

Az emberi életnek olyan időpontjához érkezünk a mai nappal, melyen számot szoktunk vetni a multtal s a benne elért eredményekkel.

Egy év története be van fejezve már. Mi az, a mi belőle végeredményképpen kiemelkedik? Egy álló esztendeje, hogy a törvényhozás semmiféle munkát nem teljesíthet; hogy az alkotmányos gépezet felmondta a szolgálatot.

Igaz, sem a világ sarkaiból ki nem fordult; sem Magyarország valamely katasztrófa áldozata nem lett. De az ilyen veszedelem kárai nem is szoktak recsegés-ropogás közt jelentkezni, a szű munkája ez, mely megőrli az épület gerendázatát.

A nemzetek rohanó versenyben törnek előre mindenütt. Korszakos munkák és alkotások keletkeznek fegyverképpen, töltésképpen az idők áradata ellen. Mi pedig több mint egy éve vesztegelünk.

Ha a legrendezettebb, leggazdagabb ország volnánk: akkor is nagyon meg kellene éreznünk ezt az állapotot. A mi viszonyaink közt pedig, egy évi teljes tétlenség annyi, mint tíz évi hátramenés.

Legégetőbb anyagi dolgaink függőbea és bizonytalanságban vannak. A képviselőház nem kezdetett semmit s vele együtt minden nagyobb vállalkozás megakadt. Egy csomó munkaerő félre van lökve, le van járátva. A nagy telepítési akció, a beruházási kölcsön kátyuba jutott. A katonáskodás zavara két év pályakezdő fiatalságának életét zavarja meg. A kereset-hiány, a munkaerők elbocsátása egyre terjed; s a megélhetés viszonyai mindegyre nehezebbek lesznek. S e mellett a lázas állapot nagyban megzavarta itéletünk tisztaságát.

A lezajlott obstrukciós háborúban sokszor hallottuk, még pedig előkellő tudású és képzettségű embertől is, hogy az 1867-iki kiegyezés csődött mondott. Hihetetlen dolognak látszik, hogy a kritikát, a méltányos ítéletet a pártállás oly mértékben befolyásolja, hogy ily felületes-kijelentésre ragadtassa magát valaki.

Deák kiegyezése visszaszerezte azt, a mi az akkori körülmények közt békésen, barátságosan visszaszerezhető volt. A mit pedig tényleg nem lehetett visszaszerezni, annak megtartotta épségben a jogát. Hogy többet ne említsünk: a gazdasági függetlenséget, a magyar hadsereget, az alkotmányos felségjogokat, — mert így van benne a 67-es törvényben. Értelme volt e kiegyezésnek az, hogy a nemzet viszszanyervén törvényhozását, igazságszolgáltatását, független adóügyét, közoktatását, területi épségét, alkotmányos szabadságát és önkormányzatát, sőt még honvédelmi intézményeit is: oly fegyverek birtokába jutott, a melylyel, ha becsületesen, céltudatosan, bölcsen, állhatatosan él, oly anyagi és erkölcsi és szellemi erőre kaphat egykét emberöltőn át, hogy jogaiból mindazt a mi még nem életbeli valóság, hanem csak törvénybeli betű, vagy mint a népnyelv mondja: irott malaszt, — könnyen valóvá teheti.

A kormány makacs ragaszkodása a hatalomhoz, és őszintén valljuk be az ellenzék vezéreinek torzsalkodása, a király merevsége hű magyar népével szemben, ez tölti be a most lezárult esztendőt.

Munkára, sok munkára, az erőgyűjtésnek sok békés esztendejére van szüksége a magyarnak. Ha ereje lesz hozzá, minden jogos kívánságát teljesültni látja. Ilyen boldog jövődőt, munkás új esztendőt adjon Isten a mi szegény hazánkunk!

Olvasóinkhoz. Az Udvarhelyi Híradó e számával a 9-ik évfolyamába lép. Lapunk programja ismeretes a t. olvasóközönség előtt és mi az évforduló alkalmából ígérjük, hogy kitűzött programunkat: mindent a magyarságért, még fokozottabb igyekezzettel, nem lankadó szorgalommal fogjuk úgy ápolni, amint azt lapunk vezető cikke kifejezi. E munkánkhoz kértük a t. olvasóközönség támogatását.

Színházi műsor. Vasárnap kivételesen 7 órai kezdéssel nagy „Szilveszter est“ kitűnő műsorral; Ingyenes sorsjátékkal egybekötött *Tarka-szinpad*. Ennek keretében *Szenes legény, szenes lány* operette. Hétfőn: 2 előadás, d. u. gyermekelőadás sorsjátékkal egybekötve: *Tündérlak Magyarhonban*. Este: itt először *Székimondó asszonyosság*. Kedden: Nagy újdonság kitűnő vigjáték: *Szobaleány*. Szerdán: Miklósy Gábor és M. Erdélyi Kornellia jutalomjátékával: *Suhancz*. Csütörtökön: Nagy újdonság *A csöppség*. Péntek: Zónaelőadás félélyárrakkal *Ember tragédiája*. Szombaton: *Ermelinda* opera zenekar kísérettel.

Nőegyleti fillérestély. A Jótékony Nőegyesület ez évadban m. hó 27-ikén tartotta meg második programos fillérestélyét *Vajda Lajosné és Dózsa Sárika* rendezésével. Az estélyre szokatlanul szép közönség jött össze. Az érdekes műsort *Molnár Margit* vezette be, ki egy monológot adott elő, műkedvelőknél ritkán tapasztalható tehetséggel. Utána *Papp Irma* énekelt tetszéssel, majd pedig *Bod Károly* egyll. titkár, nőegyleti eseményeket mesélt el. Az estély attrakciója *Uti Gizella* színésznő szavalata volt, Kiss Rabasszonyát adta elő olyan sikerrel, hogy a tetszésnyilvánításnak nem volt vége-hossza. Az estélyt kedélyes táncmulatság zárta be. Ez évben az első estély január 3 án lesz, amelyet *Gotthárd Juliska* és *Baranyay Margit* rendeznek, kik szintén szép programról gondoskodtak. Az estély műsora a következő. Műsor: Zene, Szaval *Lányi Rozsika*, Énekduett előadja *Adamek Kornélia* és *Inke Rezső*, Szaval *Baranyai József*, Zene, Monológ előadja *Katinszky László*.

A kereskedők és kereskedő ifjak Otthona. A helyi kereskedők és kereskedő ifjak együttesen egy Otthon-t létesítettek. Ez új, kényelmes Otthont karácsony másodnapján ünnepélyes diszkozgyűlés keretében nyitották meg, mely alkalomra igen szép számban gyűltek össze a kereskedőkön kívül álló egyének is. A gyűlést *Persian János* sikerült beszéd keretében nyitotta meg, reményét fejezve ki, hogy az új egyesület a kereskedőknek és a kereskedő elemmel összeköttetésben levőknek csakugyan otthona lesz. *László István* egyleti titkár terjesztette ezután elő jelentését, melyben az alakulás mozzanait tárta a jelenvoltak elé. *Solymossy Endre* tanár, mint az Iparos-kör elnöke szép beszédben üdvözölte a kereskedők egyesülését, míg *Paschek Viktor*, az Udvarhely-megyei takarékpénztár könyvelője az Otthonba beolvadt keresk. ifjusági egyesület alakulásának körülményeit beszélte el. *Sterba Ödön* szólalt még fel, mely után az elnök a szépen sikerült diszgyűlést bezárta.

Szász imaház Székelyudvarhelyen czimmel az Udvarhelyi Híradó f. hó 24-iki számában megjelent levélre vonatkozólag a következő sorokat veltük: Tisztelt Szerkesztő ur! Engedje meg, hogy b. lapjának f. évi 52. számában megjelent „Szász imaház Székelyudvarhelyen“ cz. hírre egy pár észrevételt tegyek. Nem írási viszketelegés, nem föltűnési vágy, hanem a közérdek vezet lelkemet ezen pár megjegyzés megtételére. Erdély történetének legfényesebb lapjai azok, amelyeken a vallás szabadságért folytatott küzdelmek vannak megörökítve és ha Erdély egykor politikai és kereskedelmi tényező volt Európában, jelentőségét legnagyobb részben jóhírének köszönhette. Ezen jóhír pedig tisztán szabadelvű törvényeinek volt kifolyása. S ha a viszonyok változásával jelentőségét elveszítette, elszegényedett is, örökre fenn maradnak és mindenkornak becsületére fognak válni a legszomorúbb vallási villongások idején alkotott, a vallásszabadságról és a hitnek szabad nyilvánításáról szóló törvényei. Mert ezek az emberiség egyetemének örök kincsei, melyek minden időben tiszteletet fognak szerezni alkotóiknak és megbecsülést, rokonérzést ébresztettek azok utódai iránt. Ennyit általánosságban. Most pedig a speciális esetre vonatkozólag annyit jegyzek meg, hogy biztos tudomásom szerint nem áll, hogy a gyűjtés templom építésre foly, mert arra nem elég erősek az itt élő szászok. Hanem tervük az, hogy ha idők folytán elég nagy összeget tudnak beszerezni, egy vallásnitői állást szerveznek, mert most gyermekeik a speciális felekezeti (lutheránus) oktatást nélkülözni kénytelenek. Ez a tény. Ezt pedig józan ésszel nem lehet a magyarság rovására való terjeszkedési vágyának keresztelni. De még ha templomépítési tervük volna és ha tényleg építenének is, volna-e abban valami gáncsolni való? Hiszen templom és iskola azon két tényező az emberi társadalomban, a melyekből soha sincs elég. Mert ezek azon bizonyos lépcsők, amelyeknek segítségével az ember igazi rendeltetését, az istenhez való hasonlóságát megközelítheti. Tehát nézetem szerint és azt hiszem minden értelmes ember nézete szerint az ilyen kulturális törekvéseknek nem irigységünket, hanem őszinte elismerésünket, rokonérzésünket kellene megszólaltatniok. Különbösen politikai értelemben is nonsens az ilyen féle jajgatás. Mert vagy árthatna Udvarhely magyarságának egy lutheránus, németnyelvű egyház szervezése, vagy nem. Ha árthatna, akkor annak létrejöttét minden rendelkezésünkre álló eszközzel meg fognak gátolni. De minthogy az a 4% szász ezen szinmagyar várost szásszá nem teheti, (megfordítva pedig biztosan történik) nincs semmi értelme az ilyen üres óbégatásnak, amely csak az

Szentpétery Gergelynél átköltözés miatt mélyen leszállított árakon lehet vásárolni Székelyudvarhelyt

SCHICHT-SZAPPAN!

(„Szarvas“ vagy „kulcs“ szappan)

Legjobb, legkiadósabb s ezért a legolcsóbb szappan.

Ment minden káros alkatrészekről.

Mindenütt kapható.

A vásárlásnál különösen ügyeljünk arra, hogy minden darab szappan „Schicht“ névvel és a „szarvas“ vagy „kulcs“ védjeggyel legyen ellátva.

Sz. 476 1905. vh.

Árverési hirdetmény.

Alulírott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102 § a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a sz.-udvarhelyi kir. törvényszék 1902. évi 4343/p. számú végzése következtében, dr. Kovácsy Albert ügyvéd által képviselt Kolozsvári Kereskedelmi Bank javára Szász Judit és t. abásfalvi lakosok elleni 26 k. s jár. erejéig 1902. évi aug. 27-én foganatosított végrehajtás utján le- és felülfoglalt és 884 koronára becsült következő ingóságok u. m.: I. abásfalvi Timbuj Sándornál 2 tehén, 2 ünnö tinó és 6 szekér széna. II. Szász Judit és Balázs Pálnál 6 szekér széna és 60 kalangya buza. III. h.-szentmártoni Gergely Mózesnél 1 bivaly nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a h.-oklándi kir. járásbírószág 1905. évi V. 271/1. számú végzése folytán 26 kor. tőkekövetelés és járulékaik erejéig, H.-Abásfalván 1906. január 12-én délelőtt 9 órakor, H.-Szentmártonban január 12-ik napjának délelőtti 12 órája hájáródul kintüzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t. cz. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőknek, szükség esetén becsáron alól is, el fognak adatni.

Amennyiben az elérvezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t. c. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Oklánd, 1905. évi december hó 17-ikén.
Pollák Ignác, kir. bir. végrehajtó

Sz. 7396—1905. tkvi.

Árverési hirdetmény kivonat.

A székelyudvarhelyi kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy Ferencz Véri Bumbuj Józsefné és társai végrehajthatóknak Ferencz Mária és t. végrehajtást szenvedők elleni ügyében a székelyudvarhelyi királyi törvényszék 208/905. polg. számú végrehajtást elrendelő végzése és 27/905. polg. sz. jogerős ítélete alapján a végrehajtási árverés a lengyelfalvi 46 sz. tjkv. ben felvett A+1 rendszám 74 helyrajzi sz. belsőségre 500 k., 151 helyrajzi sz. kertre 324 k., a 2341. 2343. 2344. sz. belsőségre 42 k. s végül a lengyelfalvi 40 sz. tjkv. ben A+1 alatt felvett 63/2 sz. belsőségre 26 korona ezennel megállapított kikiáltási árban az árverést elrendelte és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az 1906. évi január hó 16-ik napján d. e. 9 órakor Lengyelfalva községházánál nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alul is eladatni fog.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10% át készpénzben, vagy ovadékképes papirban a kiküldött kezéhez letenni.

A kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság.
Sz. udvarhelyt, 1905. október 25-én.

Dr. Voith, kir. törvszéki egyes bíró.

1069—1905. végh.

Árverési hirdetmény.

A székelyudvarhelyi kir. bírósági végrehajtó közhírré teszi hogy a székelyudvarhelyi kir. járásbírószág V. 712/2. 1905. plg. számú végzése által Budapesti Diósi Tamásnak képviselve Dr. Vass Lajos ügyvéd által, székelyudvarhelyi Sükösd Miklós vendéglős ellen 100 k. tőke s járulékaik iránti ügyben, alperesnél Székelyudvarhely városban összesen 650 koronára becsült következő javai, u. m.: Két hámos kanczáló egyik szürke a másik sárga szőrű, és egy federeskocsi jó minőségű ezen ingók Székelyudvarhelyen alperes Sükösd Miklós házábanál 1906. évi január hó 10-én délelőtt 9 órakor nyilvános árverésen el fognak adatni, melynél az egyes javak vételáron azonnal fizetendő, esetleg a becsáron alól is a többet ígérőknek át fognak adatni.

Az árverési feltételek a bírósági végrehajtónál megtekinthetők. Ezuttal felhivatnak mindazok, kik a lefoglalt javak iránt elsőbbségi jogokat érvényesíthetni vélnék, hogy elsőbbségi bejelentéseiket az árverés kezdetéig, habár külön értesítést nem vettek is, alulírt végrehajtóhoz nyujtsák be, mert különben azok a végrehajtás folyamatát nem gátolva, egyedül a vételár fölsőlegére fognak utasítani.

Székelyudvarhelyi bírósági végrehajtótól.
Sz.-udvarhelyt, 1905. decz. hó 23-án.

Biró Sándor, kir. bírósági végrehajtó.

Harisnya különlegességek!

Legolcsóbb bevásárlási forrás!

Dúsválaszték a legdivatosabb női-, férfi- és gyermekharisnyákban.

Kallós S. BUDAPEST, VIII, József-körút 9 sz.

12 pár saját főtésű fekete réna harisnya 10 korona.

Drágomán-czég

tisztelettel tudatja a nagyérd. közönséggel, hogy a Flörich-féle újonnan épült üzletek baloldali részén a legnagyobb igényeknek megfelelő

Karácsonyi és Újévi

bázárt

nyitott, valamint tisztelettel tudatja, hogy a Kossuth-utcai főüzletében is minden néven nevezendő cikkek a legnagyobb választékban és a legmérsékeltőbb árakon kaphatók.

Eladó telek

Néhai Budik László örökösei tulajdonát képező Bethlen-utcai házas telek örök áron eladó. Értekezni lehet Lőrinczi Béla közs. isk. tanító, gyámmal

FIGYELEM!

Küry Klára, Komlóssy Emma stb.

neves művésznők által állandóan használt, Franciaországban kintüntetett s legjobbnak elismert:

- a Janovitz-féle Gyöngy-kréme tégléje 1 kor.
- a Janovitz-féle Gyöngy-szappan darabja 80 fl.
- a Janovitz féle Gyöngy-pouder (rózsa, fehér és krém színben) doboz 1 kor.
- a Janovitz-féle Gyöngy-arcvíz üvege 2 50 fl.
- a Janovitz-féle Gyöngy-kézfinomító üvege 70 f.
- a Janovitz-féle Gyöngy-szájvíz (a szájpadiás, fogak erősítésére) üvege 1 k. 60 f.

Kapható az egyedüli készítő

„Angyal“ gyógyszerárban, Hatvan.

Diszkrét postai szétküldés naponta.

Védjegy: „Horgony“

A Liniment. Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller pótléka

egy régióknak bizonyult háziszert, mely már több mint 36 év óta legjobb fájdalomcsillapító szernek bizonyult készvényét, csúszni és meghűléseknél bedörzsölés-képpen használva.

Figyelmeztetés. Silány hamisítványok miatt bevásárláskor óvatossá legyünk és csak olyan üveget fogadjunk el, a mely a „Horgony“ védjeggyel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva. Ára üvegekben 80 fillér, 1 kor. 40 f. és 2 korona és úgyszólván minden gyógyszerárban kapható. — Főraktár: Török József gyógyszerésznél, Budapesten.

Richter gyógyszerár as „Arany oroszlánhoz“, Prágában. Elisabéthstrasse 6 dbu, Minden nap szétküldés.

Kitűnő minőségű és legmagasabb szilárdságú portlandora cementet olcsón ajánl

BRASSÓI PORTLAND CEMENTGYÁR

Brassóban Székelyudvarhelytől kapható Rösler és Gábor uraknál.